

C. A. Rosetti, notează în *Jurnalul* său impresia puternică pe care i-a lăsat-o lectura scrierilor poetului polon¹, iar D. Raletti, la scurt timp după moartea lui Adam Mickiewicz (1856), va nota în memoriile sale despre acel care „a știut a ridica patriotismul pînă la delir“, că „suspinelile lui poetice și patriotice au electrizat pe toți bărbații de simțire ai Europei în favorul nației de eroi“².

Adam Mickiewicz a fost primul și de fapt unicul poet polon care a pătruns în conștiința cititorilor și scriitorilor români ai vremii. Activitatea lui politică și scriitoricească era cunoscută și în Principate. Zoe Golescu, într-o scrisoare din 12 februarie 1851, cerea fiilor săi Ștefan și Nicolae, aflați la Paris, să-i trimită opera „famosului Mickiewicz“ intitulată „*Les derniers moments de la Pologne*“³.

Este greu de identificat opera solicitată de Zoe Golescu, fiindcă Adam Mickiewicz nu are nici o lucrare cu acest titlu. I. C. Chițimia⁴ este de părere că opera cerută era *Histoire populaire de Pologne*. Fără a putea tranșa definitiv această problemă, din lipsă de dovezi, remarcăm faptul că abia în jurul anului 1850, la cererea unui editor parizian, Mickiewicz i-a propus lui Armand Lévy să extragă din cursurile de literatură slavă materialul publicat ulterior, în 1867, de fiul poetului sub titlul *Histoire populaire de Pologne*⁵. Este puțin probabil ca Zoe Golescu să fi auzit deja de această lucrare, care nici nu se știe dacă era terminată la începutul anului 1851. Considerăm că opera respectivă putea fi mai curînd *Les premiers siècles d'histoire de Pologne*, la care Mickiewicz a lucrat între anii 1835—1837, și care a circulat în numeroase copii în limba franceză. Cum Zoe Golescu cunoștea doar din auzite titlul operei cerute, este foarte probabil ca el să fi fost deformat și în loc de *Les premiers siècles d'histoire de Pologne* să fi ajuns *Les derniers moments de la Pologne*.

Oricum, scrisoarea Zoi Golescu este o dovadă că Mickiewicz era cunoscut în țară la noi, iar prezența operelor lui în bibliotecile publice⁶, precum și interzicerea lor de către cenzură⁷, întăresc această opinie. G. Bogdan Duică spunea că „Mickiewicz nu era numai cunoscut, ci și adorat de generația de la 1848“⁸.

¹ C. A. Rosetti, *Jurnalul meu pe anul 1846* Bibl. Acad. R.S. România, mss. rom. 4638; vezi în această problemă: St. Lukasik, *Quelques contributions ...*, p. 66—67; Neonila Onofrei, *Contribuții bibliografice la cunoașterea traducerilor românești din opera lui Adam Mickiewicz*, în „Prima sesiune științifică de bibliografie și documentare“, București, 1957, p. 122; I.C. Chițimia, *Influențe și traduceri ...*, p. 180.

² D. Raletti, *Suvenire și impresii de călătorie în România, Bulgaria, Constantinopole*, Paris, 1858, p. 98; I.C. Chițimia, vezi *Influențe și traduceri ...*, p. 184.

³ G. Fotino, *op. cit.*, III, p. 192, vezi și Neonila Onofrei, *op. cit.*, p. 122; I.C. Chițimia, *Influențe și traduceri ...*, p. 181.

⁴ I.C. Chițimia, *Influențe și traduceri ...*, p. 181.

⁵ Cf. Al. Semkowicz, *Bibliografia utworów Adama Mickiewicza do roku 1855*, Varșovia, 1958, p. 169—170.

⁶ Cf. G. Bogdan Duică, *Alexandru Russo* în „Convorbiri Literare“, XXX (1901), p. 662; vezi și St. Lukasik, *Pologne et Roumanie ...*, p. 127; I.C. Chițimia, *Influențe și traduceri ...*, p. 181.

⁷ Cf. St. Wędkiewicz, *Mickiewicz w literaturze rumuńskiej ...*, vezi și R. Rosetti, *Despre cenzură în Moldova*, în *Analele Acad. Rom. Secția Istorie*, XXX, p. 16, 69—70.

⁸ Cf. G. Bogdan Duică, *op. cit.*, p. 660 și urm.